

2008

PARAMARIBO

Niemand kan in mijn ziel kijken. Zij die mij kennen denken dat wel te kunnen, zij die van me gehoord hebben, staan met hun oordelen klaar over wie en wat ik ben ook al heb ik ze nog nooit in de ogen gekeken. Ja, ik ben mooi en talentvol en dat wekt jaloezie, en mijn levenswandel geeft nog steeds stof tot roddels. Getrouwd en gescheiden, vrouw van rijke mannen met aanzien, begaafd pianiste.

Ik ben een oude vrouw, die veel over de wereld heeft gezworven. Ik dacht eindelijk wat rust te hebben gevonden in mijn geboorteland. Maar nu ik al lang niet meer over de wereld zwerf, lijkt het alsof de vrouw die ik nu ben, gaat, zelfs moet plaatsmaken voor het meisje dat ik vroeger was. Het kleine meisje dwingt mij naar het verleden te reizen, ze roept beelden, geuren en stemmen uit vervlogen tijden op. Deze losse herinneringen geven me pas rust als ze elkaar vinden om vervolgens gestapelde vliesjes te worden en een samenhangend geheel te vormen als de laagjes van een spekkook. Heel langzaam modelleren de herinneringen het verhaal van mijn jeugd, van mijn leven. Het is niet een van de sprookjes zoals ik die vroeger in mijn hoofd hoorde, maar de werkelijkheid zoals ik die beleefd heb. Of deze herinneringen feitelijk waar zijn of niet, doet er voor mij niet toe. Ik besef dat mijn verhalen gedragen en gekleurd worden door mijn geheugen, mijn ervaringen en mijn opvoeding. Er is geen weg meer terug. Ik kan niet anders dan naar de stem van het kleine meisje in mij luisteren en de andere stemmen laten voor wat ze zijn. Ook al zegt dat meisje soms dingen die zo pijnlijk steken als de doorns van een bougainville, ze is

mijn meest eigen ik. Steeds minder luister ik naar de andere stemmen
in mijn hoofd en geef het meisje ruimte.

Wat zal dit kleine meisje mij brengen?

1928-1935

PARAMARIBO

Ik ben een kind van de tropen. Eind jaren twintig word ik geboren in de Nederlandse kolonie Suriname. In mijn jeugd ben ik me er niet van bewust dat wij Surinamers het niet zelf voor het zeggen hebben. Mijn blankbruine familie, die zich heeft opgewerkt uit kasten van hardwerkende koelies en zwoegende slaven, ziet zichzelf vanzelfsprekend op dezelfde trede staan als de Hollandse heren, getaand en besproet door de onbarmhartige Surinaamse zon en hun hagelwitte dames, die met opgeheven hoofden in de stad paraderen.

Mijn familie is buitengewoon ingenomen met mijn uiterlijk. Men vindt mij een beeldschoon kind, met grote bruine ogen, lange wimpers, een gave lichtbruine huid en fijngebouwd. Ik word door alle vrouwen beknuffeld en besnuffeld, ik krijg cadeautjes, mooie jurkjes en aandacht. Ik weet niet beter of de wereld draait om mij. Ondanks dat wordt er veel van mij verwacht, mooi en lief te zijn en voor vermaak te zorgen. Ik kan mooi zingen, op mijn zesde al meer dan aardig piano spelen en ik houd van verhalen vertellen.

‘Hildetje, zing dat nieuwe liedje voor mevrouw Fernandez, Hildekind speel eens mooi op de piano voor tante Astrid.’

En braaf doe ik alles wat mijn moeder en oma’s van me vragen.

Ik leef in een vrouwenwereld, met mijn moeder en mijn twee oma’s, enkele dienstmeisjes en nog wat dames, die in de oude erfwoningen verblijven. Midden in het centrum van de oude stad in een ruim herenhuis op een erf met twee kleine huisjes, hebben oma Henna en

mijn moeder een soort pensioen voor alleenstaande werkende dames. Mijn oma Sophie zit in de handel. Ze is vaak van huis om zaken te doen, thuis zit ze voortdurend achter kasboeken. Ik heb me nooit afgevraagd welke zaken ze doet, maar ze gaan denk ik wel goed, want we zijn heel rijk. Ik hoor mijn moeder vaak tegen haar zeggen dat ze het niet nodig vindt om hard te werken als we toch rijk zijn. Mijn moeder en oma Sophie kibbelen vaak.

Het oude houten huis uit de achttiende eeuw is door mijn grootvader begin 1900 gekocht. Hij heeft het volledig laten renoveren en aanpassen aan de smaak van zijn tijd. Met strakke zuilen en sierlijke balkons staat het nog steeds majesteitelijk tussen de rommelige buurhuizen. De brede poort naar het erf, al jaren overwoekerd door een witte bougainville, wordt nooit gebruikt, een auto hebben we niet. Het poortje dat in vroeger dagen gebruikt werd als slaveningang, is tegenwoordig de enige ingang en wordt door iedereen gebruikt, hoog of laag, rijk of arm. De stevige voordeur die in de voorzaal* uitkomt, gaat nooit open en is altijd op slot.

‘Waarom is die deur er in de voorzaal als we die nooit gebruiken, oma?’

‘Een huis zonder voordeur is als een gezicht zonder mond, Hilde.’

Ze beantwoordt mijn vragen altijd kort en zakelijk.

Mijn oma's zijn trots op het huis en de mooie antieke meubels worden door beiden gekoesterd. Er wordt dagelijks in de vroege ochtend gepeetst en schoongemaakt. Iedere dag wordt het water in de bloemenvazen vervangen om te voorkomen dat muskietenlarven zich ontwikkelen.

* grote kamer over de breedte en aan de voorzijde van het huis, equivalent woonkamer

Ons huis is vast en zeker het schoonst van heel Paramaribo. Het is in mijn ogen het mooiste huis. Geen enkel ander huis dat ik ken heeft een dergelijke prachtige voorzaal. De wanden en de vloer zijn van diepbruin hout dat glanst als de carneolen aan de halsketting van oma Henna. Het tere porselein en het geslepen glaswerk staan geduldig opgesloten achter de glazen deurtjes van de fraai bewerkte kast, waaruit ze slechts zelden bevrijd worden. Oma Henna zeurt wel eens dat een tapijt de voorzaal écht chique zou maken. Oma Sophie, de eigenaresse van het huis, is echter onverbiddelijk: ‘Geen tapijten, dat zijn alleen maar broedplaatsen voor ongedierte.’

En daarmee is de kous af.

Rozen en gladiolen rijzen statig op uit Chinese vazen en de elegante meubels staan kaarsrecht in het gelid. Iedere dag opnieuw wordt er op toegezien dat alles op zijn plaats staat, de bloemen vers zijn en dat alles blinkt alsof de zaal voorbereid is op de ontvangst van belangrijke gasten, die echter zelden verschijnen.

Er zijn veel vaste rituelen in ons dameshuis. Voor mij is het mooiste moment van de dag het thee-uurtje. Tegen het einde van de middag, als de zon haar mildheid over de stad werpt, gebruiken we thee op het voorbalkon tot de siksiyuru* met zijn gefluit de avond inluidt. Mama en de oma's in hun gemakkelijke middagkleding, zonder knellend korset en kriebelende kousen, wiegen zachtjes heen en weer in hun oude hobbelstoelen.** Ik zit in een luchtig jurkje met pofmouw op een kleine bank. We kijken naar de voorbijgangers die onder de lichtfilterende tamarindebomen voorbij slenteren. De heren nemen hun hoed af als groet, de meeste dames volstaan met een minzaam glimlachje en

* zingcicade die zo rond zes uur (siksi yuru) in de avond geluid begint te maken

** schommelstoel

hoofdknikje. Als ze zich heel belangrijk voelen moet ik goed mijn best doen om het lachje en het hoofdknikje nog te ontdekken.

Meestal gaat het gesprek van de volwassenen aan mij voorbij en zit ik met eigen gedachten en melodieën in mijn hoofd onberispelijk op mijn bankje. Nooit verveel ik me. Soms neurie ik de muziek die in mij opkomt zachtjes voor me uit, soms zing ik liedjes. Ik mag als oma Sophie in een goed humeur is een verhaaltje vertellen, waarbij haar commentaar steevast hetzelfde is: ‘Kind, waar komen die vreemde verhalen van je toch vandaan?’

Het is een vraag waar ze geen antwoord op verwacht.